

ΔΕΟ34

ΤΟΜΟΣ Α- MACRO

Ενότητα 47:
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ
ΠΡΟΙΟΝ- ΑΕΠ

δαπάνη

Για να κρίνουμε την οικονομική κατάσταση ενός ατόμου, θα πρέπει να εξετάσουμε πρώτα απ' όλα το εισόδημα του.

Το ίδιο ισχύει και για ολόκληρη την οικονομία μιας χώρας. Όταν κρίνουμε αν η **πορεία της οικονομίας μιας χώρας** είναι καλή ή κακή, εξετάζουμε **το συνολικό εισόδημα που** κερδίζουν όλα τα μέλη της κοινωνίας. Αυτήν την εικόνα μας δίνει το **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)**.

Το ΑΕΠ μετρά δύο πράγματα συγχρόνως: **το συνολικό εισόδημα που** κερδίζουν όλα τα άτομα της οικονομίας **και τη συνολική δαπάνη** για το προϊόν της οικονομίας σε αγαθά και υπηρεσίες. Τα δύο αυτά μεγέθη είναι στην πραγματικότητα το ίδιο πράγμα.

Γιατί ισχύει αυτό; Κάθε ευρώ που δαπανά ένας αγοραστής είναι ένα ευρώ εισοδήματος για κάποιον πωλητή.

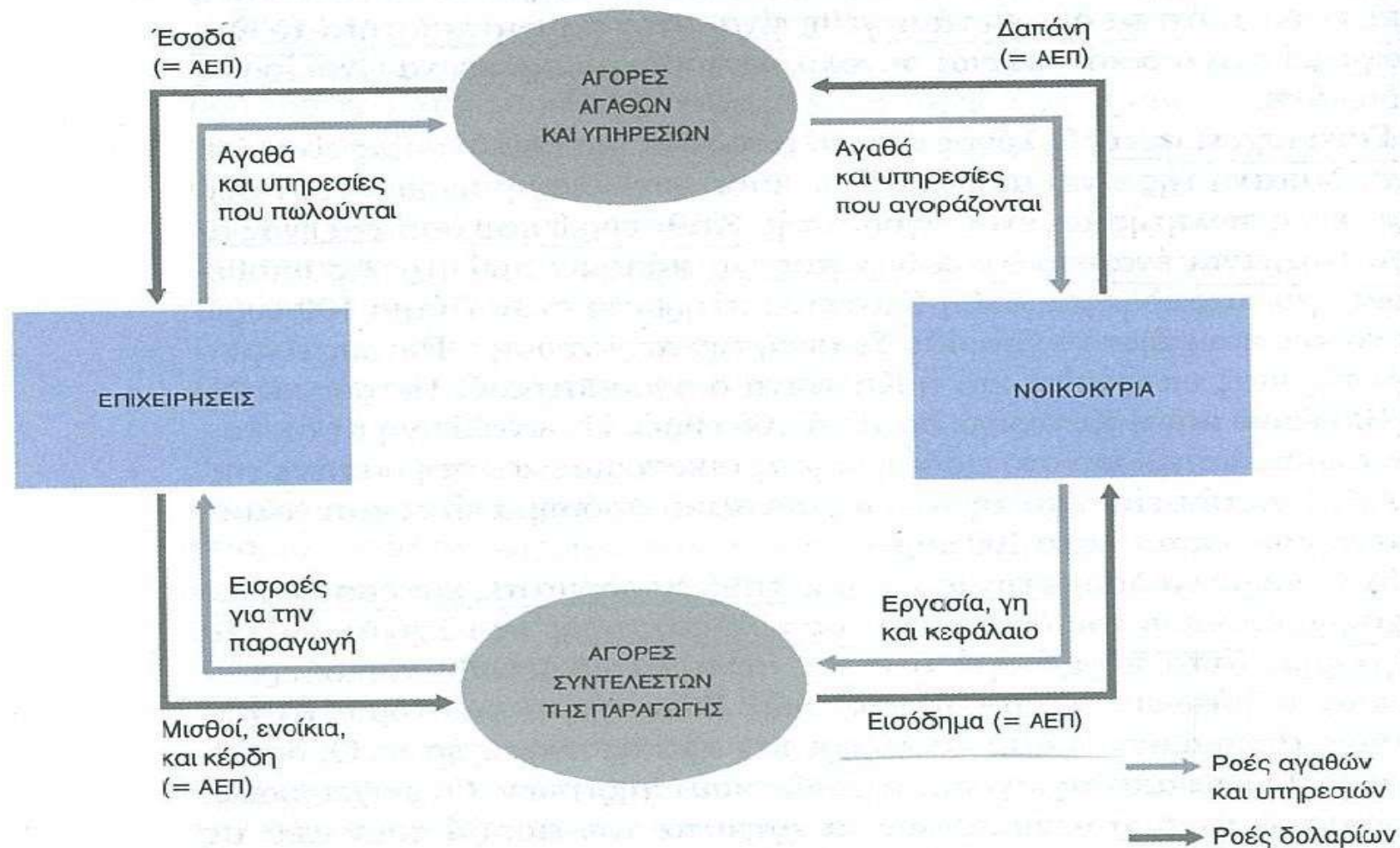
δαπάνη

Μπορούμε να δούμε την ρέει συνεχώς από τα νοικοκυριά προς τις επιχειρήσεις μεταξύ εισοδήματος και δαπάνης με τη χρησιμοποίηση του **διαγράμματος κυκλικής ροής**. Σε αυτήν την οικονομία το χρήμα ρέει από τα νοικοκυριά προς τις επιχειρήσεις και από τις επιχειρήσεις προς τα νοικοκυριά.

Μπορούμε να υπολογίσουμε το ΑΕΠ της οικονομίας αυτής με έναν από τους εξής δύο τρόπους: **προσθέτοντας τη συνολική δαπάνη των νοικοκυριών** ή **προσθέτοντας όλα τα εισοδήματα** (μισθοί, ενοίκια και κέρδη) που πληρώνουν οι επιχειρήσεις.

δαπάνη

Φυσικά, η πραγματική κατάσταση της οικονομίας είναι πιο περίπλοκη από εκείνην που απεικονίζεται στο Σχήμα 23.1. Συγκεκριμένα, τα νοικοκυριά δεν δαπανούν όλο το εισόδημά τους. **Τα νοικοκυριά καταβάλλουν ένα μέρος του εισοδήματός τους στο κράτος σε φόρους, ενώ αποταμιεύουν και επενδύουν ένα άλλο μέρος για μελλοντική χρήση.** Επιπλέον, **τα αγαθά και οι υπηρεσίες που παράγονται στην οικονομία δεν αγοράζονται όλα από τα νοικοκυριά.** Κάποια αγαθά και υπηρεσίες αγοράζονται από το κράτος και κάποια από επιχειρήσεις.

☞ Τα νοικοκυριά αγοράζουν αγαθά και υπηρεσίες από τις επιχειρήσεις, ενώ οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τα έσοδά τους από τις πωλήσεις για να πληρώσουν μισθούς στους εργάτες, ενοίκια στους ιδιοκτήτες γης και κέρδη στους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων. Το ΑΕΠ είναι ίσο με το συνολικό ποσό που δαπανάται από τα νοικοκυριά στην αγορά αγαθών και υπηρεσιών. Είναι, επίσης, ίσο με το σύνολο των μισθών, των προσόδων (ενοικίων) και των κερδών που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις στις αγορές των συντελεστών της παραγωγής.

ΣΧΗΜΑ 23.1 Το Διάγραμμα Κυκλικής Ροής

Η ΜΕΤΡΗΣΗ- Ο ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΕΠ

- Το **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)** είναι η αγοραία αξία όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα στη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου.

«Το ΑΕΠ είναι η αγοραία αξία...»

Για να μπορέσουμε να συμπεριλάβουμε στο ΑΕΠ διαφορετικά πράγματα, χρησιμοποιούμε τις τιμές αγοράς, επειδή οι τιμές αγοράς αντανακλούν την αξία των αγαθών αυτών.

«...όλων...»

Συμπεριλαμβάνει όλα τα είδη που παράγονται στην οικονομία και πωλούνται νόμιμα στις αγορές.

Το ενοίκιο είναι ίσο τόσο με τη δαπάνη του ενοικιαστή όσο και με το εισόδημα του ιδιοκτήτη. Πολλοί άνθρωποι, όμως, είναι ιδιοκτήτες των κατοικιών στις οποίες διαμένουν και, επομένως, δεν πληρώνουν ενοίκιο. Το κράτος συνυπολογίζει στο ΑΕΠ τις υπηρεσίες της ιδιοκατοίκησης υπολογίζοντας την αξία των μισθωμάτων τους.

Από το ΑΕΠ αποκλείονται προϊόντα που παράγονται και πωλούνται παράνομα. Αποκλείονται, επίσης, τα περισσότερα είδη που παράγονται και καταναλώνονται στο σπίτι και, επομένως, δεν εμφανίζονται στην αγορά.

Το ΑΕΠ συμπεριλαμβάνει μόνο την αξία των τελικών αγαθών, διότι η αξία των ενδιάμεσων αγαθών περιλαμβάνεται στις τιμές των τελικών αγαθών. Ο συνυπολογισμός της αξίας αγοράς του χαρτιού και της αξίας αγοράς της ευχετήριας κάρτας θα ήταν διπλός υπολογισμός. Δηλαδή θα υπολογίζαμε εσφαλμένα δύο φορές την αξία του χαρτιού.

Στο ΑΕΠ περιλαμβάνονται υλικά αγαθά (τρόφιμα, ρούχα, αυτοκίνητα) και άυλες υπηρεσίες (κόψιμο μαλλιών, καθαριότητα σπιτιού, επισκέψεις στο γιατρό).

«... που παράγονται...»

Όταν κάποιος πωλεί ένα μεταχειρισμένο αυτοκίνητο σε κάποιον άλλον, η αξία του μεταχειρισμένου αυτοκινήτου δεν συμπεριλαμβάνεται στο ΑΕΠ.

«... σε μια χώρα...»

Το ΑΕΠ μετρά την αξία παραγωγής μέσα στα γεωγραφικά όρια μιας χώρας. Όταν ένας πολίτης της Αυστραλίας εργάζεται προσωρινά στο Ηνωμένο Βασίλειο, το προϊόν που παράγει είναι μέρος του ΑΕΠ του Ηνωμένου Βασιλείου.

«... στη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου...»

Το ΑΕΠ μετρά την αξία της παραγωγής που πραγματοποιείται στη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου. Συνήθως το διάστημα αυτό είναι ένα έτος ή ένα τρίμηνο.

Το **ΑΕΠ**, το οποίο συμβολίζουμε με **Y**, χωρίζεται σε τέσσερα συστατικά:

1. Κατανάλωση (*C*)
2. Επένδυση (*I*)
3. Δημόσιες Δαπάνες (*G*)
4. Καθαρές εξαγωγές (*NX*)

$$Y = C + I + G + NX$$

Κάθε ευρώ που δαπανάται και συμπεριλαμβάνεται στο ΑΕΠ τοποθετείται σε ένα από τα τέσσερα συστατικά του ΑΕΠ.

- **Κατανάλωση**

Η Κατανάλωση είναι η δαπάνη των νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες .

- **Επένδυση**

Η Επένδυση είναι η αγορά αγαθών που θα χρησιμοποιηθούν στο μέλλον για την παραγωγή άλλων αγαθών και υπηρεσιών. Είναι το άθροισμα των αγορών κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, αποθεμάτων και κτηρίων.

- **Δημόσιες δαπάνες**

Οι δημόσιες δαπάνες περιλαμβάνουν τις δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες που πραγματοποιούν η τοπική αυτοδιοίκηση και οι εθνικές κυβερνήσεις. Περιλαμβάνει τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων και τις δαπάνες για δημόσια έργα.

- **Καθαρές εξαγωγές**

Οι καθαρές εξαγωγές είναι η αξία των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στην εγχώρια οικονομία και αγοράζονται από αλλοδαπούς (εξαγωγές) μείον την αξία των ξένων αγαθών και υπηρεσιών που πωλούνται στην εγχώρια οικονομία (εισαγωγές).

Ο όρος «καθαρές» αναφέρεται στο γεγονός ότι οι εισαγωγές αφαιρούνται από τις εξαγωγές. Η αφαίρεση αυτή γίνεται επειδή οι καθαρές εξαγωγές περιλαμβάνουν αγαθά και υπηρεσίες που παράγονται στο εξωτερικό (με ένα αρνητικό πρόσημο), επειδή αυτά τα αγαθά και οι υπηρεσίες περιλαμβάνονται στην κατανάλωση, την επένδυση και τις δημόσιες δαπάνες (με θετικό πρόσημο).

Πραγματικό ΑΕΠ έναντι ονομαστικού ΑΕΠ

Αν η συνολική δαπάνη αυξάνεται από χρόνο σε χρόνο, ένα από τα δύο πρέπει να συμβαίνει:

1. Η οικονομία παράγει περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες.
2. Τα αγαθά και οι υπηρεσίες πωλούνται σε υψηλότερες τιμές.

Το πραγματικό ΑΕΠ απαντά σε ένα υποθετικό ερώτημα:

Ποια θα ήταν η αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που παρήχθησαν το τελευταίο έτος αν τα αποτιμούσαμε στις τιμές που επικρατούσαν σε κάποιο συγκεκριμένο προηγούμενο έτος;

Το πραγματικό ΑΕΠ δείχνει πώς μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών της οικονομίας.

Ένα αριθμητικό παράδειγμα

Η παραγωγή εκφρασμένη σε τρέχουσες τιμές ονομάζεται **ονομαστικό ΑΕΠ**.

Η συνολική δαπάνη αυξάνεται από 200 ευρώ το 2003, σε 600 ευρώ το 2004 και σε 1.200 ευρώ το 2005. Ένα μέρος της αύξησης αυτής οφείλεται στην αύξηση των παραγόμενων ποσοτήτων σάντουιτς και χάμπουργκερ και ένα άλλο μέρος οφείλεται στην άνοδο των τιμών των σάντουιτς και των τιμών των χάμπουργκερ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 23.1 Πραγματικό και Ονομαστικό ΑΕΠ

<i>Τιμές και Ποσότητες</i>				
<i>Έτος</i>	<i>Τιμή Σάντουιτς</i>	<i>Ποσότητα Σάντουιτς</i>	<i>Τιμή Χάμπουργκερ</i>	<i>Ποσότητα Χάμπουργκερ</i>
2003	1 ευρώ	100	2 ευρώ	50
2004	2	150	3	100
2005	3	200	4	150
<i>Έτος</i>	<i>Υπολογισμός Ονομαστικού ΑΕΠ</i>			
2003	(1 ευρώ το σάντουιτς × 100 σάντουιτς) + (2 ευρώ το χάμπουργκερ × 50 χάμπουργκερ) = 200 ευρώ			
2004	(2 ευρώ το σάντουιτς × 150 σάντουιτς) + (3 ευρώ το χάμπουργκερ × 100 χάμπουργκερ) = 600 ευρώ			
2005	(3 ευρώ το σάντουιτς × 200 σάντουιτς) + (4 ευρώ το χάμπουργκερ × 150 χάμπουργκερ) = 1.200 ευρώ			
<i>Έτος</i>	<i>Υπολογισμός του Πραγματικού ΑΕΠ</i>			
2003	(1 ευρώ το σάντουιτς × 100 σάντουιτς) + (2 ευρώ το χάμπουργκερ × 50 χάμπουργκερ) = 200 ευρώ			
2004	(1 ευρώ το σάντουιτς × 150 σάντουιτς) + (2 ευρώ το χάμπουργκερ × 100 χάμπουργκερ) = 350 ευρώ			
2005	(1 ευρώ το σάντουιτς × 200 σάντουιτς) + (2 ευρώ το χάμπουργκερ × 150 χάμπουργκερ) = 500 ευρώ			
<i>Έτος</i>	<i>Υπολογισμός του Αποπληθωριστή του ΑΕΠ</i>			
2003	(200 ευρώ / 200 ευρώ) × 100 = 100			
2004	(600 ευρώ / 350 ευρώ) × 100 = 170			
2005	(1.200 ευρώ / 500 ευρώ) × 100 = 240			

⇒ Ο πίνακας αυτός δείχνει πώς να υπολογίσουμε το πραγματικό ΑΕΠ, το ονομαστικό ΑΕΠ και τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ για μια υποθετική οικονομία που παράγει μόνο σάντουιτς και χάμπουργκερ.

Ένα αριθμητικό παράδειγμα

Το πραγματικό ΑΕΠ είναι η παραγωγή των αγαθών και των υπηρεσιών αποτιμημένη σε σταθερές τιμές. Για να υπολογίσουμε το πραγματικό ΑΕΠ, επιλέγουμε πρώτα ένα **έτος βάσης**. Κατόπιν, χρησιμοποιούμε τις τιμές των σάντουιτς και των χάμπουργκερ κατά το έτος βάσης, για να υπολογίσουμε την αξία των αγαθών και υπηρεσιών κατά τα επόμενα χρόνια.

Έστω ότι επιλέγουμε ως έτος βάσης στο παράδειγμά μας το 2003. Επειδή το πραγματικό ΑΕΠ δεν επηρεάζεται από τις μεταβολές των τιμών, οι μεταβολές του πραγματικού ΑΕΠ αντανακλούν μόνο μεταβολές στις παραγόμενες ποσότητες. Επομένως, το πραγματικό ΑΕΠ είναι ένα μέτρο της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών της οικονομίας.

Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ

Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Αποπληθωριστής ΑΕΠ} = (\text{Ονομαστικό ΑΕΠ} / \text{Πραγματικό ΑΕΠ}) \times 100$$

Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ μετρά τη μεταβολή του ονομαστικού ΑΕΠ από το έτος βάσης, που δεν μπορεί να αποδοθεί σε μια μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ.

Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ μετρά το τρέχον επίπεδο των τιμών σε σύγκριση με το επίπεδο τιμών κατά το έτος βάσης.

Το 2004 το ονομαστικό ΑΕΠ είναι 600 ευρώ, το πραγματικό ΑΕΠ 350 ευρώ και επομένως, ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ είναι 171. Μπορούμε να πούμε ότι το επίπεδο των τιμών ανέβηκε κατά 71%.

ΑΕΠ και οικονομική ευημερία

Μερικοί άνθρωποι αμφισβητούν την αξιοπιστία του ΑΕΠ ως μέτρου ευημερίας. Ασφαλώς θα πρέπει να εκτιμούμε πράγματα που δεν αποτιμώνται στο ΑΕΠ και τα οποία συνεισφέρουν στην ποιότητα ζωής και την οικονομική ευημερία μας, όπως η υγεία των παιδιών μιας χώρας, η ποιότητα της εκπαίδευσής τους.

Η απάντηση είναι ότι ένα μεγάλο ΑΕΠ, πράγματι, μας βοηθά να ζήσουμε μια καλή ζωή. Το ΑΕΠ μπορεί να μη μετρά την υγεία των παιδιών μας, ωστόσο οι χώρες που έχουν μεγαλύτερο ΑΕΠ έχουν τα μέσα να προσφέρουν στα παιδιά καλύτερη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Το ΑΕΠ δεν μετρά άμεσα όλα αυτά που δίνουν νόημα στη ζωή μας, αλλά μετρά την δυνατότητά μας να αποκτήσουμε τα μέσα για μια καλή ζωή.

ΑΕΠ και οικονομική ευημερία

Ορισμένα πράγματα που συμβάλλουν στην καλή ζωή δεν συμπεριλαμβάνονται στο ΑΕΠ. Ένα είναι ο ελεύθερος χρόνος.

Το ΑΕΠ αποκλείει την αξία όλων των δραστηριοτήτων εκτός αγορών.

Ένα άλλο στοιχείο που δεν συνεκτιμάται στο ΑΕΠ είναι η ποιότητα του περιβάλλοντος.

Το ΑΕΠ επίσης, δεν αναφέρει τίποτα για τη διανομή του εισοδήματος.